

Варшава, 02.03.2018

**СПРАВА МУХТАРА ДЖАКІШЕВА: ЗВІЛЬНИТИ ПОЛІТВ'ЯЗНЯ,
АБИ ВРЯТУВАТИ ЙОМУ ЖИТТЯ**

У казахстанського політичного в'язня Мухтара Джакішева загострилися небезпечні для життя захворювання. Він перебуває в групі високого ризику інсульту та інфаркту. Останні обстеження показали порушення функцій головного мозку. Майже весь час Джакішев перебуває в ліжку. Влада Казахстану не забезпечує йому ефективного і тривалого лікування. Водночас представники МВС називають його стан здоров'я «відносно задовільним».

Міжнародна громадськість повинна змусити Казахстан виконати рішення Комітету ООН і негайно звільнити Джакішева, життя якого в небезпеці. Президент Назарбаєв має повноваження застосувати до Джакішева акт про помилування. Наступне засідання Комісії з питань помилування відбудеться в березні 2018 року.

У ВАЖКИХ УМОВАХ УТРИМАННЯ СТАН ЗДОРОВ'Я ДЖАКІШЕВА ПОГІРШИВСЯ

Мухтар Джакішев впродовж майже 9-ти років перебуває у в'язниці. За цей час у нього загострилися **важкі захворювання**. У 2009 році, коли Джакішев ще був на волі, німецькі лікарі діагностували у нього артеріальну гіпертонію і лівошлуночкову гіпертрофію. Крім цього, в 2015-2017 рр. казахстанські лікарі зробили висновок про наявність в ув'язненого Джакішева ішемічної хвороби серця, транзиторних ішемічних атак, атеросклерозу аорти, захворювань нирок (хронічний пієлонефрит і нефроптоз) та інших захворювань.

Джакішев страждає від надмірно високого кров'яного тиску (піднімається до 150-260 мм рт. ст.). У зв'язку з чим **йому загрожує інсульт або інфаркт** – зазначає Бахит Туменова, керівник правозахисної організації в сфері охорони здоров'я «Аман-Саулик»¹.

Уже декілька місяців Джакішев перебуває в медичній частині в'язниці. Його турбують болі. Лікар і правозахисниця Бахит Туменова наголошує, що **гіпертонічна хвороба Джакішева призвела до ускладнень** в роботі нирок та інших органів². У Джакішева стався розрив сітківки ока. 31.10.2017 в Караганді йому зробили операцію на оці³.

27.12.2017 за результатами МРТ у Джакішева діагностували ангіоенцефалопатію – ознаки субкортикальних і перивентрикулярних вогнищ в головному мозку⁴. Це судинне захворювання може призвести до інвалідності або смерті.

Джакішева утримують в колонії АК 159/6 селища Долинка Карагандинської області, за 1000 км від будинку його сім'ї. Це одна з найсуворіших казахстанських колоній, де правозахисники неодноразово фіксували випадки тортур. У 2014 році Джакішева там побили, після чого в нього

¹ <https://rus.azattyq.org/a/dzhakishev-operacia-sostoyanie-zdorovya/28833571.html>

² <https://rus.azattyq.org/a/dzhakishev-operacia-sostoyanie-zdorovya/28833571.html>

³ <https://www.facebook.com/toregozhina/posts/1718159451529966>

⁴ Джакішев дав згоду на публікацію цих відомостей.

загострилися проблеми з нирками. Клімат в Карагандинській області надзвичайно жорсткий: взимку температура знижується до - 46°C, - 48°C, а влітку може перевищувати +40°C.

ДЖАКІШЕВ НЕ ОТРИМУЄ НАЛЕЖНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ І ЛІКУВАННЯ

Влада Казахстану не забезпечує умов для якісної діагностики стану здоров'я Джакішева і його належного лікування в громадській клініці:

- У березні 2010 року до Джакішева не допустили швейцарських кардіологів, які мали мандат від Всесвітньої організації проти тортур.
- У 2015 і 2016 роках Джакішев був госпіталізований в міську клініку м. Алмати, де вдалося стабілізувати його стан. Лікарі говорили, що він потребує тривалого стаціонарного лікування. Однак адміністрація колонії наполягла на його передчасній виписці з лікарні⁵.
- У листопаді 2017 року Джакішева оглянули в приватній клініці м. Караганди. Лікарі призначили додаткові обстеження, але вони не були проведені, оскільки наступного разу Джакішева не доправили в клініку через складні погодні умови в регіоні.
- За інформацією адвокатів, 21.11.2017 Міністерство охорони здоров'я рекомендувало, щоб Джакішева обстежували тільки в державних клініках: Обласному медичному центрі і Кардіоцентрі м. Караганди. Але там немає обладнання для проведення всіх призначених Джакішеву обстежень – підкреслюють адвокати. Це обладнання є в приватній клініці.
- За наявною інформацією, представник МВС дав попередню згоду на те, щоб Джакішева поклали в приватну клініку для проведення обстежень. Однак чи буде це зроблено – невідомо, адже раніше МВС неодноразово відмовляло Джакішеву в госпіталізації в громадську клініку, якій він довіряє.

Уже більш як півроку МВС Казахстану в відповідях на запити заявляє, що Джакішев *«забезпечений необхідним наглядом і лікуванням»* в медичній частині колонії, а також вивозиться в громадські клініки.

Нині умови кримінально-виконавчої системи не дозволяють актуалізувати і уточнити діагноз Джакішева. Джакішев приймає ліки, які передають йому родичі. Лікарі лише борються з симптомами і вживають необхідних заходів під час загострення захворювань – зазначає правозахисниця Бахитжан Торегожина. Вона також звертає увагу на те, що в Казахстані немає потрібних умов для ефективного лікування захворювань Джакішева.

Адвокати наголошують, що **необхідну допомогу і лікування Джакішеву можуть забезпечити тільки клініки західних країн (наприклад, Німеччини та США) які спеціалізуються на таких складних захворюваннях.**

У вересні 2017 року мати Джакішева **звернулася до Президента Назарбаєва з проханням помилувати її сина.** Вона боїться за його життя. Комісія з питань помилування при Президентові ще не розглянула це звернення. За наявною інформацією, наступне засідання Комісії відбудеться в березні 2018 року. Казахстанські правозахисники та активісти підготували лист з проханням задовольнити прохання про помилування Джакішева⁶.

КАЗАХСТАН ІГНОРУЄ ВИМОГИ ООН І ЄС ЩОДО ЗВІЛЬНЕННЯ ПОЛІТВ'ЯЗНІВ

---

⁵ <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1634715806540998&set=pcb.1634716646540914&type=3&theater>

⁶ <https://www.facebook.com/toregozhina/posts/1830124683666775>

Мухтар Джакішев є черговою жертвою кримінального переслідування опозиційного політика Мухтара Аблязова. Джакішев, колишній глава національної компанії «Казатомпром», є близьким другом Аблязова. Депутати пропрезидентської партії зверталися в правоохоронні органи, вказуючи, що «Джакішев лобіює інтереси Аблязова»⁷. Ще однією причиною переслідування Джакішева міг стати перерозподіл сфер впливу в урановій промисловості Казахстану⁸.

У травні 2009 року казахстанські спецслужби затримали Джакішева. До нього декілька місяців не допускали адвокатів під приводом захисту державної таємниці. Здоров'я Джакішева погіршувалося, він не отримував медичної допомоги. У 2010 і 2012 роках в результаті двох судових процесів його засудили до 14 років ув'язнення за звинуваченнями в «розтраті довіреного майна», «отримання хабара» і «шахрайстві».

У грудні 2015 року **Комітет ООН з прав людини** визнав, що Джакішеву не було забезпечено право на справедливий і публічний суд, право на захист, право на контакти з адвокатами і право на гуманне поводження. **В ООН зажадали скасувати вирок і звільнити Джакішева**. Однак Казахстан відмовився виконувати рішення Комітету ООН.

На захист Джакішева виступили казахстанські та міжнародні правозахисні організації, зокрема Freedom House⁹ і Human Rights Watch¹⁰. Про катування, ненадання медичної допомоги і порушення Казахстаном міжнародних зобов'язань у справі Джакішева йдеться в письмовій декларації 26 депутатів ПАРЄ від 11.10.2017¹¹ і в декларації 24 депутатів ПАРЄ від 25.01.2018¹².

У жовтні та грудні 2017 року 17 депутатів Європарламенту¹³ відправили запити до влади Казахстану з вимогою звільнити політв'язня Джакішева. Віце-президент Європейської комісії Федеріка Могеріні у відповідь на запити європарламентарів повідомила, що представники ЄС цікавилися станом здоров'я Джакішева, а також закликали Казахстан виконати рішення Комітету ООН про його звільнення.

Влада Казахстану заявляє, що забезпечує Джакішеву лікування. Але це лікування не є відповідним. Подібне ставлення до ув'язненого прирівнюється до жорстокого поводження.

ЄС належить половина всіх інвестицій, які надходять в Казахстан¹⁴. Водночас Казахстан відкрито і послідовно нехтує своїми міжнародними зобов'язаннями, відмовляючись виконувати вимоги Комітету ООН і представників ЄС щодо звільнення Джакішева та інших політв'язнів¹⁵. Це не може залишатися безкарним. Крім того, одним з пріоритетів ЄС є підтримка зусиль керівних органів ООН в боротьбі з порушеннями прав людини¹⁶. Тому ЄС повинен вжити заходів, щоб сприяти виконанню рішень ООН, зокрема у справі Джакішева.

Ми закликаємо міжнародну громадськість вимагати від влади Казахстану вжити термінових заходів:

⁷ https://rus.azattyq.org/a/Mukhtar_Dzhakishev_Kazatomprom/1600716.html

⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=qLuUwmRgwtM&list=PLB4EE56C81AF9E4B4>

⁹ <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2011/kazakhstan#.VFykVDSsU2h>

¹⁰ https://www.hrw.org/sites/default/files/related_material/wr2011_book_complete.pdf; <https://www.hrw.org/world-report/2015/country-chapters/kazakhstan>

¹¹ <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?fileid=24151&lang=EN&search=dHlwZV9zdHJfZW46IldyaXR0ZW4gZGVjbGFyYXRpb24i>

¹² <http://www.assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?fileid=24490&lang=EN>

¹³ Брандо Беніфей, Маді Дельво, Ана Гомес, Томаш Здоховський, Тунне Келам, Урмас Паєт, П'єр Антоніо Панзері, Лола Санчез Кальдентей, Гельмут Шольц, Ігор Солтес, Барбара Спінеллі, Яромир Щетина, Барт Стаєс, Індрек Таранд, Хільда Ваутманс, Джулія Уорд, Казімеж Міхал Уяздовський – <http://en.odfoundation.eu/a/8466,meps-address-kazakhstani-authorities-on-political-prisoners-and-eu-kazakhstan-pca>; <http://en.odfoundation.eu/a/8492,meps-call-upon-the-highest-kazakhstani-authorities-to-stop-politically-motivated-prosecution-and-mistreatment-of-political-prisoner-iskander-yerimbetov>

¹⁴ <https://rus.azattyq.org/a/kazakhstan-es-sotrudnichestvo/29063657.html>

¹⁵ <http://en.odfoundation.eu/a/8486,on-the-anniversary-of-the-zhanaozen-tragedy-the-odf-presents-the-most-high-profile-cases-of-politically-motivated-prosecution-in-contemporary-kazakhstan>

¹⁶ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/02/26/human-rights-eu-adopts-conclusions-on-eu-priorities-at-united-nations-human-rights-fora-in-2018/>

-
- Негайно і беззаперечно виконати рішення Комітету ООН, зокрема, скасувати вирок Джакішева і звільнити його.
  - Задовольнити клопотання про помилування Джакішева.
  - Дозволити Джакішеву виїхати за кордон з метою отримання необхідного лікування.

Ми закликаємо представників Європейської Комісії та посольств країн ЄС в рамках нової угоди про партнерство між Казахстаном і ЄС активізувати процес переговорів, щоб досягти прогресу у звільненні Мухтара Джакішева і у такий спосіб врятувати йому життя.

Для отримання більш детальної інформації, будь ласка, звертайтеся:

Ігор Савченко – igor.savchenko@odfoundation.eu

Людмила Козловська – lyudmylakozylovska@odfoundation.eu